

<https://doi.org/10.31891/2307-5740-2023-318-3-63>

УДК 330.322 : 339.3 (477) + 65.012.8 : 336 : 33

Ірена СВИДРУК

Львівський торговельно-економічний університет

<https://orcid.org/0000-0002-3099-6449>

e-mail: irena_svidruk@ukr.net

Володимир ГРИНІВ

Львівський торговельно-економічний університет

<https://orcid.org/0009-0004-3721-6574>

-mail: vhrniv@gmail.com

ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА ІНВЕСТИЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ВНУТРІШНЬОЇ ТОРГІВЛІ В УМОВАХ ВІЙНИ ТА ПІСЛЯВОЄННОЇ ВІДБУДОВИ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

У статті проаналізовано фактори забезпечення фінансово-економічної безпеки внутрішньої торгівлі в умовах викликів і загроз війни та післявоєнного відновлення економіки України. З'ясовано, що інвестиційні цілі відновлення внутрішньої торгівлі ускладнюються в умовах військових викликів та успадкованих від довоєнного часу загроз. Виявлено причинно-наслідкові зв'язки між категоріями фінансово-економічної та інвестиційної безпеки, що дозволяє одночасно врахування інтересів держави та суб'єктів торговельної діяльності. Категорію інвестиційної складової фінансово-економічної безпеки внутрішньої торгівлі доповнено виміром можливостей та загроз інвестиційної взаємодії. Запропонований підхід дозволяє враховувати різні сценарії інноваційної трансформації внутрішньої торгівлі попри регіональну нерівномірність післявоєнної збереженості торговельної інфраструктури. Статичні характеристики досягнутого рівня фінансово-економічної безпеки запропоновано доповнювати динамічними характеристиками результативності інвестування, що дозволить з більшою результативністю генерувати напрями інноваційного використання наявних фінансів. Подальші дослідження доцільно здійснювати у напрямі уточнення індикативних параметрів оцінювання та розробки протидії системним ризикам інвестування в розвиток внутрішньої торгівлі.

Ключові слова: внутрішня торгівля; фінансово-економічна безпека; інвестиційна безпека; результативність інвестування; інвестиційна взаємодія; післявоєнне відновлення економіки; суб'єкти торговельної діяльності.

Irena SVYDRUK, Volodymyr HRYNIV
Lviv University of Trade and Economics

FINANCIAL AND ECONOMIC SECURITY OF INVESTMENT DEVELOPMENT OF DOMESTIC TRADE IN THE CONDITIONS OF WAR AND POST-WAR RECONSTRUCTION OF UKRAINE'S ECONOMY

The study is dedicated to the identification of factors for ensuring the financial and economic security of domestic trade in the conditions of challenges and threats of war and post-war recovery of the economy of Ukraine. The objective function of investment activity is implemented by strengthening competitive positions and reducing vulnerability to adverse financial factors, which actualizes the identification of factors of financial and economic security of investment development of domestic trade. Solving problems in the spheres of management of trade and technological processes and development of trade infrastructure require a reduction of investment and business risks. It has been found that the investment goals of restoring domestic trade in terms of modernizing the management of the development of business entities are complicated in the conditions of military challenges and threats inherited from pre-war times. The identified cause-and-effect relationships between the categories of financial and economic and investment security allow the simultaneous consideration of the interests of the state and subjects of trade activity. It is proved that the exogenous dimension of the eco-state of the post-war recovery of Ukraine causes changes in the perception of the investment component of the financial and economic security of internal trade, supplementing it with the dimension of opportunities and threats of investment interaction. The proposed approach allows you to move away from the linear progression of the usual extrapolation methods and take into account assumptions about different future scenarios, developing a consensus on the innovative transformation of domestic trade despite the regional unevenness of the post-war preservation of trade infrastructure and different dynamics of innovative shifts. It is proposed to supplement the static characteristics of the achieved level of financial and economic security with the dynamic characteristics of investment performance, which will allow more effectively to generate areas of innovative use of available finances. It is advisable to carry out further studies of the eco-state of the post-war recovery of domestic trade in the direction of clarifying the indicative parameters of the assessment and developing countermeasures against systemic investment risks.

Keywords: domestic trade; financial and economic security; investment security; investment effectiveness; investment interaction; post-war recovery of the economy; subjects of trade activity.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями

Економічна відбудова внутрішньої торгівлі потребує за діяння значної ресурсної бази, тому динамічність інвестиційних процесів торговельного підприємництва можна вважати підґрунтям їх інвестиційно-інноваційної активності. Зрозуміло, що війна спричинила до зміни усталеної траєкторії соціально-економічного і техніко-технологічного прогресу української економіки. Отож, існує необхідність дослідження динаміки розвитку внутрішньої торгівлі з врахуванням її критичної чутливості до протиріч і

криз суспільних траєкторій. Рівень розвинутості вітчизняного інвестиційного ринку залишається недостатньо високим для охоплення фінансовими інвестиціями проєктів інноваційного розвитку торгівлі, що вимагає зосередження на регулюванні капіталовкладень у матеріальні та нематеріальні активи суб'єктів господарювання цього сектору. Водночас, цільова функція інвестиційної діяльності реалізується за рахунок зміцнення конкурентних позицій та зниження вразливості до несприятливих фінансових факторів, що актуалізує виявлення факторів фінансово-економічної безпеки інвестиційного розвитку внутрішньої торгівлі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

У науковій літературі представлено достатньо ґрунтовні напрацювання з питань інвестиційної безпеки, хоча існує неоднозначне сприйняття її місця в системі економічної безпеки держави. Зокрема, Г. Чепелюк пропонує розглядати її як складову фінансової безпеки [1], тоді як С. Едгардо та співавт. виокремлюють її в межах економічної безпеки, стверджуючи, що модель інвестиційної безпеки включає сукупну множинність незалежних, однак взаємопов'язаних елементів [2]. Такої ж позиції дотримується і В. Кириленко, який підкреслює, що розширення сфер інвестування та ускладнення його структури зумовлюють виникнення загроз економічній безпеці, щодо яких відсутні дієві механізми нейтралізації [3]. Водночас, В. Токар та С. Ткаленко стверджують про існування таких механізмів, зокрема вказують на виважену антиінфляційну політику та скорочення бюджетного дефіциту [4]. Крім того, J. Markard зі співавт. зауважують, що інноваційні зрушення в економіці зумовлюють зміни пріоритетів окремих складових економічної безпеки, а своєчасність виявлення потенційних чи реальних загроз дозволяє розробити заходи їх профілактики або мінімізувати причини їх виникнення [5]. Причинно-наслідкові зв'язки між категоріями фінансово-економічної та інвестиційної безпеки вдало описав Д. Нікитенко, який запропонував розглядати інвестиційну безпеку комплексно, з одночасним врахуванням інтересів держави та суб'єктів інвестиційної діяльності, адже конверсія інвестиційного потенціалу в ресурси потребує підтримки зі сторони інституціонального середовища [6]. Інший науковий погляд на феномен інвестиційної безпеки розкриває її як рівень інвестування економіки, достатній для забезпечення інноваційних трансформацій без ризику втрат капіталу. Т. Боднарук зі співавт. запропонували визначати інвестиційно-інноваційну безпеку держави як стан економічного середовища, що стимулює інвестування у високотехнологічне виробництво, інтеграцію підприємництва та науково-дослідних інституцій і виробництво продукції з високою доданою вартістю [7]. Проаналізувавши стан середовища функціонування українських підприємств з позиції забезпечення економічної безпеки, Л. Любохинець зі співавт. виявили як позитивні тенденції у процесах забезпечення прозорості діяльності, так і недостатність зрушень для стрімкого розвитку та зміцнення економічної безпеки держави [8]. В межах описаних цими авторами підходів деталізовано основні фактори дестабілізуючого впливу та об'єкти захисту з позиції інтеграції безпеки споживання та безпеки виробництва в умовах негативного впливу ринкових, політичних, екологічних та інших чинників. М. Тимоць та Г. Стахів виявили зростання інвестиційних ризиків через вплив спочатку гібридної, а пізніше і повномасштабної війни росії проти України [9]. На залежність управління розвитком підприємництва від безпекового стану середовища функціонування вказує також В. Чернишов, стверджуючи, що забезпечення стійкого положення підприємства на ринку вимагає забезпечення максимального рівня економічної безпеки для ефективного використання фінансових ресурсів [10].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується стаття

Попри однозначний консенсус науковців щодо високої ризикованості інвестиційно-інноваційної діяльності в умовах війни, на сьогодні практично відсутні теоретичні напрацювання щодо екосистейту післявоєнних трансформацій внутрішньої торгівлі, що зумовлює необхідність досліджень у цьому напрямку.

Формулювання цілей статті

Метою статті є виявлення факторів забезпечення фінансово-економічної безпеки внутрішньої торгівлі та особливостей її інвестиційної складової в умовах викликів і загроз війни та післявоєнного відновлення економіки України.

Виклад основного матеріалу

Еволюціонування української економіки актуалізувало інвестиційну стадію її конкурентного розвитку (за М. Porter та S. Stern ця стадія визначається тенденціями спрямування інвестицій на придбання технологій, створення сучасної інфраструктури та появи нових галузей [11]), успішність якої зумовлюється розвитком інноваційно-інвестиційної активності підприємництва. Основними інвестиційними цілями післявоєнного відновлення внутрішньої торгівлі, відповідно до цієї стадії, є модернізація управління торговельно-технологічними процесами, спрямованими на підтримку інноваційного розвитку суб'єктів господарювання торговельної галузі, здатних функціонувати в умовах глобального конкурентного середовища. При цьому унікальність формування факторів фінансово-економічної безпеки визначається поєднанням військових викликів та успадкованих від проблем економіки довоєнного часу загроз, які

необхідно усунути для ефективної відбудови внутрішньої торгівлі у післявоєнний час та забезпечення стійкого економічного зростання (табл. 1). Відповідно, основним без пековим фактором для зростання інвестиційної активності торговельного підприємництва є відновлення прибутковості та швидка окупність капіталовкладень, при цьому мультиплікативний ефект інвестування забезпечуватиме зростання ефективності діяльності підприємств внутрішньої торгівлі, споріднених галузей та економіки України в цілому.

Таблиця 1

Системні загрози розвитку внутрішньої торгівлі України в умовах війни

Тип загрози	Прояви загрози в економічному просторі
Військові виклики	<ul style="list-style-type: none"> - повне або часткове припинення функціонування суб'єктів господарювання через зруйновані потужності, втрату (звуження) ринку збуту, невиконання контрактів; - високий рівень безробіття, відтік робочої сили і ризик її неповернення; - регіональні диспропорції збереженості робочої сили; - порушення логістичних шляхів; - руйнування ланцюгів постачання сировини та готової продукції; - зниження фінансової активності, заморожування інвестиційних проєктів.
Успадковані проблеми економіки довоєнного часу	<ul style="list-style-type: none"> - товарна модель розвитку, що формує непаритетний економічний товарообмін і стримує економічне зростання внутрішньої торгівлі; - недоінвестування, що знижує конкурентоспроможність торгівлі через високу матеріало- та енергоємність торговельних процесів; - надмірні та обтяжливі процедури регулювання бізнесу; - надмірне фіскальне навантаження; - обмежений доступ суб'єктів підприємництва до кредитних та бюджетних ресурсів; - низька конкурентоздатність МСП; - архаїчне трудове законодавство; - дисбаланс між попитом і пропозицією на ринку праці; - слабка здатність державних інституцій забезпечувати рівні конкурентні умови.

Подолання системних загроз післявоєнного відновлення української внутрішньої торгівлі потребує інституційного регулювання інвестиційно-інноваційної активності підприємництва у відповідності до принципів OECD [12]. У червні 2023 р. Урядом України спільно з OECD започатковано чотирирічну Програму реформ, відновлення та реконструкції, покликану забезпечити підтримку для України під час війни, з одночасним найкращим використанням донорської допомоги на відновлення економічного розвитку. Програма зосереджена на пріоритетах реконструкції та відновлення України, а також підтримує її цілі вступу до OECD та ЄС і розглядає такі довгострокові структурні питання, як податкова політика та адміністрування, корпоративне управління, державне управління, доброчесність і боротьба з корупцією, конкуренція та екологічна політика, охоплюючи також ключові проблеми реконструкції, а саме інфраструктурну політику та підтримку переміщених осіб [13].

Вважаємо за доцільне звернути особливу увагу на питання фінансово-економічної безпеки зовнішнього інвестування внутрішньої торгівлі. В умовах глобалізації потік іноземного капіталу К. Puchalska та М. Leszczyńska пропонують сприймати як об'єктивний результат інтернаціоналізації міжнародних відносин та лібералізації торгівлі [14]. Ця теза видається нам абсолютно справедливою, водночас, загрози впливу іноземного капіталу на економіку країни-реципієнта зумовлюють наукові суперечки: частина дослідників вказує на загрози суверенітету її національної економіки, інші визначають потоки інвестицій як каталізатор її економічного зростання. Зокрема, D. Beloshitskii та O. Patlasov застерігають, що транснаціональні корпорації, які володіють величезними фінансовими ресурсами, можуть маніпулювати економічними процесами в країні-реципієнті, лобювати зміни у її законодавстві, коригувати цінову політику для тотального захоплення ринку [15]. Водночас, проєктуючи результати дослідження цих авторів на українські реалії функціонування внутрішньої торгівлі в умовах війни та можливостей післявоєнного відновлення, зауважимо, що комерційний досвід та інноваційні методи управління й організації виробничих процесів в транснаціональних корпораціях здатні каталізувати позитивні зрушення. Реалізуючи політику експансії через інвестування, корпорації переміщують власні ресурси, що особливо важливо в умовах майже тотального винищення торговельної інфраструктури на значній території України. Інша можливість післявоєнної активізації внутрішньої торгівлі забезпечується завдяки технологічній конвергенції та впровадженню інноваційних моделей господарювання.

Однак необмежена експансія міжнародних інвестицій потенційно несе в собі певні загрози фінансово-економічній безпеці внутрішньої торгівлі України. Отож, результативне використання припливу іноземного капіталу у країні можливе лише за умови посилення її здатності ефективно протистояти правовому та економічному тиску з боку транснаціональних корпорацій. За такого підходу фінансово-економічна безпека має не лише забезпечувати безперерйне функціонування торговельного підприємництва, але й забезпечувати його економічний суверенітет.

Критичний аналіз наукових підходів до забезпечення економічної безпеки підприємництва свідчить про неоднозначність сприйняття дослідниками умов виникнення синергії інтересів суб'єктів інноваційно-інвестиційних процесів в межах структурної трансформації вітчизняної економіки. На нашу думку,

фінансово-економічна безпека функціонування внутрішньої торгівлі в умовах війни та післявоєнного відновлення стосується, насамперед, збереження умов для продуктивної інвестиційної діяльності та конкурентного зростання суб'єктів господарювання. Зокрема, вважаємо, що забезпечення фінансово-економічної безпеки інвестиційного розвитку внутрішньої торгівлі потребує дотримання нероздільної сукупності нормативно-правових, соціально-економічних та екологічних умов, якими визначаються динаміка інноваційних відтворювальних процесів, з одночасним забезпеченням результативності використання вкладених інвестиційних ресурсів. Відповідно, основним критерієм забезпечення фінансово-економічної безпеки пропонуємо вважати можливість конкурентоспроможного розвитку суб'єктів торговельної діяльності, а інструментом її досягнення – індикативне регулювання інвестиційно-інноваційної активності торговельного підприємництва (табл. 2).

Таблиця 2

Напрями індикативного оцінювання результативності забезпечення фінансово-економічної безпеки інвестиційного розвитку внутрішньої торгівлі

Композитні індикатори результативності	Характеристика індикаторів
Правове забезпечення	- рівень узгодженості, передбачуваності та послідовності державної регуляторної політики; - рівень відповідності регуляторних актів принципам державної регуляторної політики; - рівень відстеження результативності державної регуляторної політики.
Бюджетна підтримка та фіскальне навантаження	- рівень фактичного фінансування державних програм розвитку внутрішньої торгівлі; - рівень фінансування інноваційного розвитку внутрішньої торгівлі за рахунок бюджетних коштів; - рівень фіскального навантаження на суб'єкти підприємництва.
Фінансово-інвестиційне регулювання	- обсяги кредитування суб'єктів підприємництва; - частка довгострокових кредитів, наданих суб'єктам підприємництва; - рівень середньої відсоткової ставки за кредитами; - рівень фінансування інноваційної діяльності суб'єктів підприємництва за рахунок інвестиційних та/або кредитних коштів; - вартість укладених договорів фінансового лізингу та факторингу суб'єктами підприємництва.
Інфраструктурне забезпечення розвитку	- рівень інфраструктурної забезпеченості та бюджетного фінансування розвитку інфраструктури внутрішньої торгівлі; - рівень результативності небанківського фінансово-кредитного та банківського секторів, лізингових і факторингових компаній та компаній сектору страхування фінансових ризиків інноваційного розвитку внутрішньої торгівлі.
Інформаційно-консультативний супровід	- кількість проведених інформаційно-консультативних заходів у межах державної підтримки розвитку внутрішньої торгівлі; - кількість наданих інформаційно-консультативних послуг у межах функціонування фондів державної підтримки розвитку суб'єктів підприємництва.

Оцінка стану економічної безпеки в науковій літературі здебільшого ґрунтується на фінансово-економічних показниках та балансовому узагальненні активів і капіталу, проте є дещо звуженою щодо охоплення ризиків і загроз. До того ж, методики моніторингу, аналізу, визначення загроз, критеріальної ідентифікації, оцінки інтегрального показника екосистейту залишаються неузагальненими. Попри це, практично всі методичні підходи до оцінювання рівня економічної безпеки підприємництва ґрунтуються на інвестиційному підході як сукупності описово-аналітичних методів аналізу ефективності капіталовкладень. Зокрема, у рекомендаціях Мінекономрозвитку пропонується перелік основних індикаторів стану інвестиційно-інноваційної безпеки України:

- валове нагромадження основного капіталу, % ВВП;
- відношення вартості нововведених основних засобів до обсягу капітальних інвестицій, %;
- інтегральний індекс інвестиційної сприятливості бізнес-середовища, %;
- відношення чистого приросту прямих іноземних інвестицій до ВВП, %;
- відношення кредитів, наданих нефінансовим корпораціям, % ВВП;
- частка продукції, що була реалізована на конкурентних ринках країни, % загального обсягу продукції;
- розмір економіки України, % до світового ВВП;
- частка обсягу виконаних НДР у ВВП, %;
- відношення витрат на НДР за рахунок держбюджету, % ВВП;
- чисельність спеціалістів, які виконують НДР, до чисельності зайнятого населення (на 1 тис. осіб);
- частка підприємств, що впроваджували інновації, у загальній кількості підприємств, %;
- частка реалізованої інноваційної продукції в обсязі промисловості, %;
- відношення експорту роєлті, ліцензійних послуг, комп'ютерних та інформаційних послуг, наукових та конструкторських розробок, послуг в архітектурних, інженерних та інших технічних галузях, % до ВВП;
- частка осіб, які за останні 12 місяців користувалися послугами інтернету, % [16].

Аналізуючи представлені індикатори, доходимо висновку, що у розрізі функціонального аспекту вони достатньою мірою відповідають вимогам запропонованого Т. Васильцівим системного підходу щодо економічної безпеки підприємництва [17], який передбачає визначення сукупного рівня економічної безпеки з урахуванням значущості та кількісного виміру структурних елементів виробничої, організаційної, науково-технологічної, інтелектуальної, інвестиційної та фінансової підсистем (рис. 1).

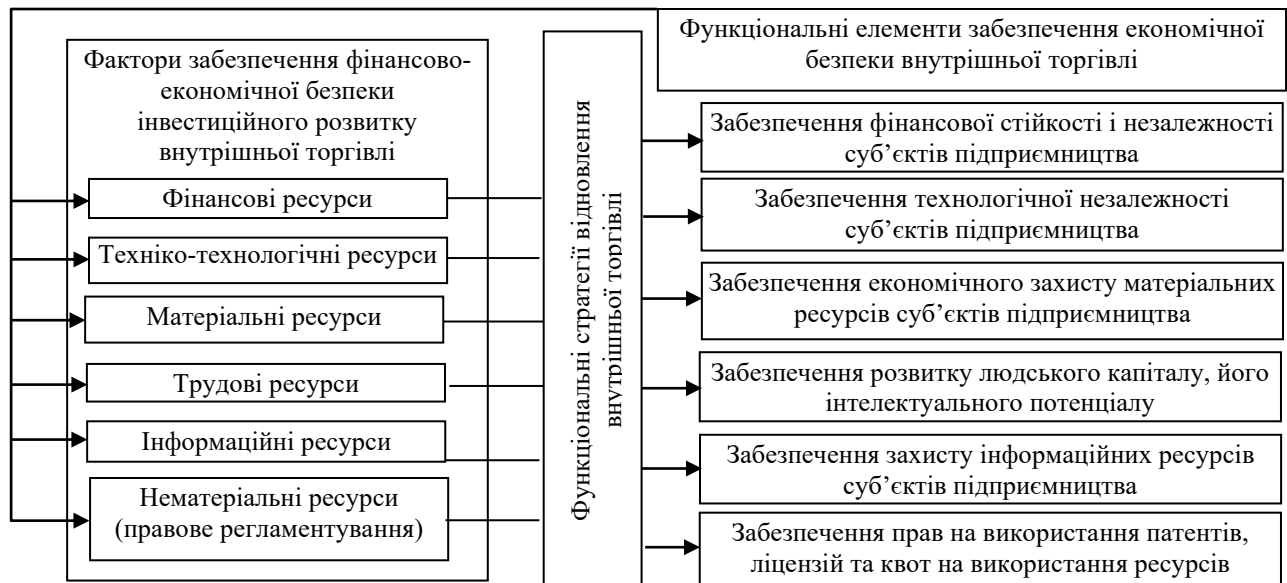

Рис. 1. Узагальнена структура системи забезпечення фінансово-економічної безпеки інвестиційного розвитку внутрішньої торгівлі

Водночас, оцінюючи екзогенний вимір екосистеми післявоєнного відновлення внутрішньої торгівлі варто підкреслити, що детермінанта активізації інвестування має пов'язуватись не лише із функціонуванням вітчизняного підприємництва, а й стосуватись загальноекономічних процесів та тенденцій у національному масштабі. Отож, за таких умов вважаємо, що поняття фінансово-економічної безпеки внутрішньої торгівлі має охоплювати як можливості інвестиційної взаємодії, так і загрози процесам відновлення та розвитку в контексті формування соціально-економічної співпраці з донорами відновлення. Інвестиційна співпраця може розглядатись як фактор впливу на активізацію інноваційних процесів у внутрішній торгівлі та зниження інвестиційних ризиків за рахунок:

- координації та інтеграції територіально розосереджених суб'єктів господарювання;
- підвищення гнучкості та адаптації підприємництва до конкретних місцевих потреб;
- поглиблення спеціалізації у сферах консолідації конкурентних переваг, що зумовлює реорганізацію управлінської моделі підприємництва;
- розосередження інвестиційних потоків в глобальному масштабі економіки України з одночасною концентрацією функцій управління відновленням внутрішньої торгівлі та створенням інноваційних кластерів.

Тому для виявлення рівня досягнення фінансово-економічної безпеки внутрішньої торгівлі доцільно враховувати не лише ключові показники інвестиційного розвитку, але й оцінювати динаміку інноваційних зрушень, порівнюючи її з масштабом і структурою надходження інвестицій.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі

В умовах війни та післявоєнного відновлення питання фінансово-економічної безпеки найбільш гостро постають у сферах реформування системи управління торгово-технологічними процесами та відбудови і розвитку торговельної інфраструктури, оскільки нагальною необхідністю є зменшення інвестиційних та підприємницьких ризиків. Інвестиційні цілі відновлення внутрішньої торгівлі відповідно до стадії конкурентного розвитку економіки охоплюють модернізацію управління розвитком суб'єктів підприємництва в умовах військових викликів та успадкованих від довоєнного часу загроз. Виявлені причинно-наслідкові зв'язки між категоріями фінансово-економічної та інвестиційної безпеки дозволяють одночасне врахування інтересів держави та суб'єктів торговельної діяльності. Екзогенний вимір екосистеми післявоєнного відновлення України зумовлює зміни в сприйнятті інвестиційної складової фінансово-економічної безпеки внутрішньої торгівлі, доповнюючи її виміром можливостей та загроз інвестиційної взаємодії. Запропонований підхід дозволяє відійти від лінійної прогресії звичних екстраполяційних методів та враховувати припущення щодо різних сценаріїв майбутнього, виробивши консенсус щодо інноваційної трансформації внутрішньої торгівлі попри регіональну нерівномірність післявоєнної збереженості

торговельної інфраструктури та різну динаміку інноваційних зрушень. Статичні характеристики досягнутого рівня фінансово-економічної безпеки, які подекуди можуть мати навіть антагоністичний характер, доцільно доповнювати динамічними характеристиками результативності інвестування, що дозволить з більшою результативністю генерувати напрями інноваційного використання наявних фінансів. Подальші дослідження екосистеми післявоєнного відновлення внутрішньої торгівлі доцільно здійснювати у напрямі уточнення індикативних параметрів оцінювання та розробки протидії системним ризикам інвестування.

Література

1. Чепелюк Г. М. Кредитно-інвестиційна політика держави у контексті фінансової та економічної безпеки: прикладний аспект. *Економіка та держава*. 2021. № 6. С. 68-72.
2. Едгардо С., Ткаленко С., Любачівська Р. Модель інвестиційної безпеки економіки України в євроінтеграційному векторі розвитку. *Міжнародна економічна політика*. 2019. № 2 (31). С. 101-119.
3. Кириленко В. І. Компліментарна модель національної економічної безпеки. Публічне управління економікою України в умовах загроз державності : збірник матеріалів круглого столу (м. Київ, 5 грудня 2018 р.). Київ : КНЕУ, 2018. С. 21-23.
4. Токар В. В., Ткаленко С. А. Інвестиційна безпека в умовах фінансової глобалізації. *Вчені записки Університету "КРОК"*. 2019. № 1 (53). С. 197-205.
5. Markard J., Raven R., Truffer B. Sustainability transitions: An emerging field of research and its prospects. *Research Policy*. 2012. Vol. 41. P. 955-967.
6. Нікитенко Д. В. Проблеми визначення сутності інвестиційної безпеки. *Приазовський економічний вісник*. 2017. № 2 (2). С. 19-23.
7. Бондарук Т. Г., Бондарук О. С., Ігнатова І. С. Економічна природа механізму забезпечення інвестиційно-інноваційної безпеки. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2019. № 2 (18). С. 137-145.
8. Любохинець Л. С., Рудніченко Є. М., Гавловська Н. І. Міжнародний аспект дослідження середовища функціонування промислових підприємств України з позиції забезпечення економічної безпеки. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2021. № 5, Т. 1. С. 238-244.
9. Тимоць М., Стахів Г. Фінансові аспекти залучення іноземних інвестицій в умовах воєнного стану. *Економіка та суспільство*. 2023. Вип. 47.
10. Чернишов В. Економічна безпека зовнішньоекономічної діяльності підприємств. *Економіка та суспільство*. 2021. Вип. 24. С. 322-329.
11. Porter M. E., Stern S. The Impact of Location on Global Innovation: Finding from the National Innovative Capacity. *The Global Competitiveness Report, 2003*. 227 p. .
12. OECD. Керівні принципи OECD щодо корпоративного врядування на підприємствах державної форми власності, редакція 2015 року. Paris: OECD Publishing, 2015.
13. OECD. NEW: OECD launches four-year Ukraine Country Programme. URL: <https://www.oecd.org/ukraine-hub/en/>.
14. Puchalska K., Leszczyńska M. Implikacje dla bezpieczeństwa ekonomicznego krajowych gospodarek, wynikające z ekspansji przedsiębiorstw międzynarodowych. *Polityka I Społeczeństwo*. 2023. № 20(4). S. 172-192.
15. Beloshitskii D. S., Patlasov O., Transformation of transnational corporations in-fluence on the economic security of countries. National interest, national identity and national security. *European Proceedings of Social and Behav-ioural Sciences*. 2021. Vol. 102. P. 111-118.
16. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо розрахунку рівня економічної безпеки України: Наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України № 1277 від 29.10.2013. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1277731-13#Text>.
17. Васильців Т. Г. Економічна безпека підприємництва України: стратегія та механізми зміцнення: монографія. Львів: Арал, 2008. 384 с.

References

1. Chepeliuk H. M. Kredytно-investytsiina polityka derzhavy u konteksti finansovoi ta ekonomichnoi bezpeky: prykladnyi aspekt [Credit and investment policy of the state in the context of financial and economic security: an applied aspect]. *Ekonomika ta derzhava*. 2021. № 6. S. 68-72. <https://doi.org/10.32702/2306-6806.2021.6.68>.
2. Edharido S., Tkalenko S., Liubachivska R. Model investytsiinoi bezpeky ekonomiky Ukrainy v yevrointehratsiinomu vektori rozvytku [Model of investment security of the economy of Ukraine in the European integration vector of development]. *Mizhnarodna ekonomichna polityka*. 2019. № 2 (31). S. 101-119. <https://doi.org/10.33111/iep.2019.31.04>.
3. Kyrylenko V. I. Komplimentarna model natsionalnoi ekonomichnoi bezpeky [Complimentary model of national economic security]. *Publichne upravlinnia ekonomikoioi Ukrainy v umovakh zahroz derzhavnosti : zbirnyk materialiv kruhloho stolu* (Kyiv, 05.12.2018). Kyiv : KNEU, 2018. S. 21-23.
4. Tokar V. V., Tkalenko S. A. Investytsiina bezpeka v umovakh finansovoi hlobalizatsii [Investment security in the conditions of financial globalization]. *Vcheni zapysky Universytetu "KROK"*. 2019. № 1 (53). S. 197-205. <https://doi.org/10.31732/2663-2209-2019-53-197-205>.
5. Markard J., Raven R., Truffer B. Sustainability transitions: An emerging field of research and its prospects. *Research Policy*. 2012. Vol. 41. P. 955-967. <https://doi.org/10.1016/j.respol.2012.02.013>.

6. Nikytenko D. V. Problemy vyznachennia sutnosti investytsiinoi bezpeky [Problems of determining the essence of investment security]. *Pryazovskiy ekonomichnyi visnyk*. 2017. № 2 (2). S. 19-23.
7. Bondaruk T. H., Bondaruk O. S., Ihnatova I. S. Ekonomichna pryroda mekhanizmu zabezpechennia investytsiino-innovatsiinoi bezpeky [The economic nature of the mechanism for ensuring investment and innovation security]. *Problemy i perspektyvy ekonomiky ta upravlinnia*. 2019. № 2 (18). S. 137-145. [https://doi.org/10.25140/2411-5215-2019-2\(18\)-137-145](https://doi.org/10.25140/2411-5215-2019-2(18)-137-145).
8. Liubokhynets L. S., Rudnichenko Ye. M., Havlovska N. I. Mizhnarodnyi aspekt doslidzhennia seredovyschcha funktsionuvannia promyslovykh pidpryemstv Ukrainy z pozytsii zabezpechennia ekonomichnoi bezpeky [International aspect of the study of the environment of the functioning of industrial enterprises of Ukraine from the standpoint of ensuring economic security]. *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu*. 2021. № 5, T. 1. S. 238-244.
9. Tymots M., Stakhiv H. Finansovi aspekty zaluchennia inozemnykh investytsii v umovakh voiennoho stanu [Financial aspects of attracting foreign investments in the conditions of martial law]. *Ekonomika ta suspilstvo*. 2023. Vyp. 47. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-47-70>.
10. Chernyshov V. Ekonomichna bezpeka zovnishnoekonomichnoi diialnosti pidpryemstv [Economic security of foreign economic activity of enterprises]. *Ekonomika ta suspilstvo*. 2021. Vyp. 24. S. 322-329. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-24-50>.
11. Porter M. E., Stern S. The Impact of Location on Global Innovation: Finding from the National Innovative Capacity. *The Global Competitiveness Report*, 2003. 227.
12. OECD. Kerivni pryntsyipy OECD shchodo korporatyvnoho vriaduvannia na pidpryemstvakh derzhavnoi formy vlasnosti, redaktsiia 2015 roku [OECD Guidelines for Corporate Governance at State-Owned Enterprises, 2015 Edition]. Paris: OECD Publishing, 2015. <https://doi.org/10.1787/9789264312906-uk>.
13. OECD. NEW: OECD launches four-year Ukraine Country Programme. URL: <https://www.oecd.org/ukraine-hub/en/>.
14. Puchalska K., Leszczyńska M. Implikacje dla bezpieczeństwa ekonomicznego krajowych gospodarek, wynikające z ekspansji przedsiębiorstw międzynarodowych. *Polityka I Społeczeństwo*. 2023. № 20(4). S. 172-192. <https://doi.org/10.15584/polispol.2022.4.12>.
15. Beloshitskii D. S., Patlasov O., Transformation of transnational corporations in-fluence on the economic security of countries. National interest, national identity and national security. *European Proceedings of Social and Behavioral Sciences*. 2021. Vol. 102. R. 111-118. <https://doi.org/10.15405/epsbs.2021.02.02.14>.
16. Pro zatverdzhennia Metodychnykh rekomendatsii shchodo rozrakhunku rinvia ekonomichnoi bezpeky Ukrainy: Nakaz Ministerstva ekonomichnoho rozvytku i torhivli Ukrainy № 1277 vid 29.10.2013 [On the approval of Methodological recommendations for calculating the level of economic security of Ukraine: Order of the Ministry of Economic Development and Trade of Ukraine No. 1277 dated 29.10.2013]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1277731-13#Text>.
17. Vasylytsiv T. H. Ekonomichna bezpeka pidpryemnytstva Ukrainy: stratehiia ta mekhanizmy zmitsnennia: monohrafiia [Economic security of entrepreneurship of Ukraine: strategy and strengthening mechanisms: monograph]. Lviv: Aral, 2008. 384.